

En løsning af sagen efter disse retningslinjer kunne Island ikke gå med til og overbragte i marts 1954 den danske regering sit afslag.

Håndskriftsagen har herefter i en årrække af den danske regering været betragtet som ikke værende aktuel.

I den siden 1954 forløbne tid er der fortsat i Island på mange måder givet udtryk for det stadigt levende stærke ønske om udlevering af islandske håndskrifter fra de danske samlinger.

Fra dansk videnskabelig side har der været fremført mange betænkeligheder ved en sådan udlevering, betænkeligheder som allerede kom til orde, da undervisningsministeriet i 1952 forelagde den nævnte betænkning om de islandske håndskrifter for Københavns universitet.

Ifølge Arne Magnussens testamente af 1730 skulle alle hans efterladte bøger og papirer, både de trykte og de skrevne, tilhøre Københavns universitet, og den i 1760 konfirmerede fundats, der ifølge testamentet skulle have samme kraft og gyldighed, som hvis den var indført i dette, indeholdt den nærmere udførelse af hans vilje.

Konsistorium har fra gammel tid det almindelige tilsyn med stiftelsen, jfr. senest kgl. anordning nr. 155 af 25. maj 1936 og kgl. anordning nr. 223 af 5. oktober 1936 § 13, stk. 1 h, jfr. § 1, stk. 1.

Universitetet har derfor set det som sin pligt at værne om Arne Magnussens samling.

Dansk videnskab har foretaget og foretager stadig ikke mindst efter oprettelsen af det særlige Arnamagnæanske institut en intensiv og omfattende videnskabelig udforskning og udgivelse af samlingens håndskrifter ligesom man har iværksat en omfattende konservering og restaurering af håndskrifterne.

Det er derfor ikke unaturligt at dansk videnskab føler det som et tab, at der foretages en overgivelse til Island af væsentlige dele af håndskriftsamlingerne.

I forståelse af håndskrifterens betydning for Island som grundlag for Islands studium af landets historie og indre forhold samt islandske personligheder og som mindesmærker over en national kulturel indsats af enestående art har den danske regering nu påny taget sagen om håndskrifternes udlevering op.

Nærværende lovforslag er et udtryk for, at man ønsker at imødekomme det islandske folks ønsker på en sådan måde, at håndskriftsagen føres til en definitiv løsning.

Det foreslås i lovforslaget, at man fra de danske samlinger afgiver de af islændinge forfattede eller oversatte håndskrifter og andre arkivalier, hvis

indhold vedrører Island eller islandske forhold, og som danner hovedgrundlaget til udforskningen af landets historie, topografi og litteratur, medens Danmark beholder det materiale, som vedrører Danmark-Norge eller omfatter den fælles nordiske kultur samt visse fælles europæiske litteratur-områder.

Efter en foreløbig skønsmæssig gennemgang af håndskriftsamlingerne — Den Arnamagnæanske Samling og det kgl. biblioteks håndskrifter — vil en afgivelse til Island efter disse kriterier omtrentlig medføre, at der fra Den Arnamagnæanske Samling, som i alt omfatter ca. 2 600 håndskrifterne (hvoraf flere hundrede er rent danske), afgives ca. 1 700 håndskrifter, hvortil kommer ca. 1 350 originaldiplomer og ca. 6 000 diplomafskrifter. Fra det kgl. bibliotek vil efter de nævnte principper blive afgivet ca. 100 håndskrifter, hvoraf 7 af de 14 såkaldte skindbøger, som Frederik den III erhvervede.

Da man fra islandsk side lægger så overordentlig vægt på udlevering af endnu 2 af skindbøgerne, foreslås yderligere fra det kgl. bibliotek afgivet Flatøbogen og Codex regius af Eddadigtene (Ældre Edda), medens Njals saga, Gl. Kgl. s. 2868-69 og Codex Wormianus af Snorres Edda (Yngre Edda), den sidste i Den Arnamagnæanske Samling beholdes i Danmark,

Der har i årenes løb været rejst tvivl om, hvorvidt regeringen eller lovgivningsmagten kan foretage en deling af Den Arnamagnæanske Samling uanset fundatsens bestemmelser.

Det kan efter undervisningsministeriets opfattelse ikke betvivles, at lovgivningsmagten kan foretage den nødvendige ændring af fundatsen.

Lovforslaget er sendt Københavns Universitet til udtalelse.

Til de enkelte paragraffer bemærkes:

ad § 1.

Her fastsættes det almindelige kriterium for udleveringen, hvorved der lægges vægt på håndskrifternes indhold, således at alle håndskrifter, som omhandler islandske forhold, vil blive omfattet af udleveringen.

De tabrige diplomer, kopibøger og andre lokale arkivalier, der findes i Den Arnamagnæanske Samling, omhandles i paragraffens stk. 2. Det drejer sig her om et rent arkivalisk materiale af lokal karakter, som efter almindeligt anerkendte principper hører hjemme i arkiver i det land, hvorfra de stammer. Der var allerede i den foran nævnte kom-